

Események, rendezvények

Az „Ásványvagyon minősítés és gazdálkodás kérdései” Ankét megnyitója (MFGI 2013. február 21.)

Hölgyeim és Uraim!

Nagy örömmel tölt el, hogy a Magyarhoni Földtani Társulat által kezdeményezett, az MBFH és az MFGI segítségével szervezett, most megnyitandó ankétunkon ilyen nagyszámú szakértőt résztvevőt köszönhetek.

Örömöm nem a szokásos udvariassági formulákon alapszik, mert végigéltem, azt a hatalmas munkát, amit szakértőink, felkért előadóink, szervezésben részt vállaló kollégáink végeztek, hogy ez a rendezvény a legmagasabb színvonalon, minden érdekelt fél bevonásával, a magyar bányászat és földtan érdekeit szolgálva jöjjön létre.

Köszönöm minden kedves kollégámnak az önzetlen és szorgalmas felkészülést, köszönöm az MBFH-nak, az MFGI-nek, személy szerint JASZAI Sándor Elnök Úrnak és FANCSIK Tamás Igazgató Úrnak, hogy jó feltételeket biztosítottak a számunkra az eredményes munkához. Köszönöm Társulatunk „Ásványvagyon értékelési és minősítési munkabizottságának”, hogy komolyan veszi munkáját és a szakmánk, hivatásunk érdekében mindent megtesz, hogy a legszélesebb körű információk alapján, a nemzetközi követelményeket is kielégítő javaslatokat és értékeléseket tegyen le mindannyiunk közös asztalára.

Ma nemcsak a szakma legkiválóbb szakértőinek hallgatjuk meg az előadásait, de a jövőnk építése érdekében meghívtuk az egyetemi „Student Chapterek” képviselőit is, hogy szerves kapcsolat és folyamatosság alakulhasson ki a jelenlegi gyakorlat, valamint a tudomány eredményeit most kóstolmány, és azok alkalmazására készen álló fiatal szakemberek között. Számomra különösen ígéretesnek látszik az ELTE diákjaiból, doktoranduszaiból szerveződött „Society of Economic Geologists Hungary Student Chapter”, hiszen az ő tevékenységük harmonizál a saját korábbi működési területemmel, és alapját képezheti a Társulat új, Gazdaságföldtani Szakosztálya megalakulásának. Üdvözljük a budapesti ELTE és a Miskolci Egyetem „AAPG Student Chapterének” bemutatkozását, akiknek a tevékenysége elsősorban a szénhidrogének földtanával és bányászatával kapcsolatos.

Tisztelt Kollégák!

Bizonyára sokan találkoztak már a most februárban megjelent, a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium által jegyzett „Ásványvagyon-hasznosítási és készletgazdálkodási Cselekvési Terv”-el, amelyben felfedezhetők azoknak a szakmai véleményeknek, civil szervezetek javaslatainak a nyomai is, amelyhez október 25-én itt az MFGI-ben megtartott előzetes egyeztetésen mi is hoztunk hozzávalókat.

Üdvözlendő, hogy a tárcaközi egyeztetésre kiküldött anyag még nincs lezárva, és őszintén remélem, hogy a mai ankétunk állásfoglalásai, eredményei szakmai hatáságunk közvetítésével tükröződni fognak a végleges anyagban is. Különösen figyelemre méltó, hogy a Terv előírja egy *Nemzeti Ásványvagyon gazdálkodási Stratégia* megalkotását, amely évtizedes adóssága a szakmának és a törvényhozásnak.

Végül néhány személyes gondolat! Magyarország nemzeti vagyona az elmúlt húsz évben sajátos átalakuláson ment át. Tudomásom szerint 1989 óta nem készült hivatalos nemzeti, általános

vagyoneleltár sem. Igen sok a mulasztás és ebből mi sem vonhatjuk ki magunkat. *Az állam vagyona a nemzet vagyona, és a nemzet mi vagyunk.* A termőföld maradéka, az ivóvízkészlet, az erdeink állománya és a friss levegő megmentése mellett a mi patrióta kötelességünk, hogy a magyar föld kincseivel jól, lelkiismeretesen sáfárkodjunk. Ehhez a felemelő, de veszélyes és fárasztó munkához kívánok kedves Mindnyájatoknak

Jó szerencsét!

BAKSA Csaba

Jelentés a 34. Nemzetközi Földtani Kongresszusról (Brisbane, 2012. augusztus 2–12.)

A 34. IGC-t, mint a földtudományi szakma legnagyobb találkozóját 1878 óta 4 évente rendezik meg Az IUGS-szel (International Union of Geological Sciences) és az IGC vezetésével közösen. Két európai helyszínt követően, 36 évvel a Sydney-i IGC után ismét Ausztrália élt a rendezés jogával. A konferencia helyszínét a Brisbane központjában lévő konferencia és rendezvény központ biztosította 10 000 fő befogadására képes létesítményeivel.

A konferencián 137 országból több mint 6000 fő vett részt, 3232 szóbeli előadás hangzott el, és 1439 poszter került bemutatásra. A kiállító standokon a világ jelentősebb bányászati és földtani intézményei, könyvkiadói képviseltették magukat. A kongresszus keretében 29 szakmai kirándulás valósult meg. A résztvevők között mindössze 8–10 magyar volt, akik közül 4–5 volt hazai munkaviszonyban, a többiek külföldön tanuló vagy dolgozó honfitársak. Az elmúlt 50 év viszonylatában tehát a magyar részvétel az eddigi legalacsonyabbnak becsült.

A szakmai program szimpóziumokba, workshopokba és egy-egy kiemelt téma plenáris előadásaiba szerveződött. A kiemelt témák:

1. Ásványvagyon kutatás a jövőnek; a növekvő népesség igényeinek kielégítése.
2. Az energia a szén-dioxid által szorított világban.
3. A Föld és az Ember: fáradhatatlan élet.
4. Mit mond a földtani adat a múltbéli éghajlatról és ennek vetülete a mai éghajlatváltozásra.
5. Digitális világ — Az információrobbanás.

A résztvevők között a fiatalabb generáció kisebb arányban volt jelen. Aktív bevonásukat a szervezők az IGC mellett egyidejűleg működő YES szervezet (Young Earth Scientists) konferenciával próbálták elősegíteni, amelyen a nagy ipari vállalatok (pl. BHP Billiton) támogatásával szervezett előadások és állásbörze próbált a fiatal földtudományi szakemberek és az ipar között hidat építeni.

Az IUGS Council ülések eredményei

Áttekintették az IUGS gazdálkodását, és a tudományos projektek eredményeit. A gazdálkodás stabilnak mondható, jelenleg is van 1.5 m euro tartaléka a szervezetnek, de komoly gondok voltak a titkárság elhelyezésével, mert a USGS nem kívánta tovább befogadni, és végül Kína ajánlotta fel az elhelyezést és az ezzel járó támogatást. Rendszeresen fizető tag jelenleg 65 van. Viszonylag kevés magyar vonatkozás volt megemlítve, de kitértek a beszámolóban például az INHIGEO 2009-es budapesti ülésére. A szakbizottságok, projektek és munkacsoportok tevékenysége hatékonynak és sikeresnek minősíthető különösen az átlagban 5–6 ezer euro/év költségvetésük tükrében. Kiemelni az IGCP projekteket és a Rétegtani Bizottság munkáját lehet. Szintén megvitatásra került a

szervezet belső szabályozásának módosítása, itt elsősorban az IUGS és az IGC közötti enyhe konfliktus került előtérbe.

A második ülésnapon került sor az új tisztségviselők és a 36. IGC helyszínének szavazására. Ez utóbbit Delhi nyerte Vancouver-el szemben, jelentős előnnyel. Az új tisztségviselők:

elnök: Roland OBERHANSLI (Svájc),

főtitkár: Ian LAMBERT (Ausztrália),

kincstárnok: Shuwen DONG (Kína),

alelnökök: Yildirim DILEK (USA), Marko KOMAC (Szlovénia)

tanácsnokok: 2010–2014: Wesley HILL (USA), Sampat Kumar TANDON (India), 2012–2016: Hassina MOURI (Dél-Afrika), Yujiro OGAWA (Japán), 2014–2018: Amel BARICH (Marokkó), Stephen JOHNSTON (Kanada)

Nagyobb vita után elfogadták az IUGS új stratégiáját.

A kongresszus a kapcsolatépítés, a földtudomány jelenlegi és a középtávú fejlődési irányai meghatározása szempontjából igen fontos és hasznos volt. A jelentős részvétel, a „harmadik világ” kutatóinak magas részvételi aránya, a vezető világcégek állásbörzéi és a gazdag, bár esetenként változó színvonalú program, mind egy újból lendületbe került szakma szimptomái, és így bizakodásra adnak alkalmat, legalábbis szakmánk nemzetközi helyzetét illetően. A következő kongresszus helyszíne Afrika, Fokváros lesz 2016-ban.

HÁMOR Tamás

Beszámoló az IAH Niagara Falls-ban (Kanada) „Confronting Global Changes” címmel megrendezett 39. Kongresszusáról (2012. szeptember 16–21.)

Az IAH (International Association of Hydrogeologists) Kanadai Nemzeti Tagozat (CNC) megalapításának 40. évfordulója alkalmából Niagara Falls-ban rendezték meg a Hidrogeológusok Nemzetközi Szövetségének 39. Kongresszusát (<http://www.iah2012.org/>). A kongresszus technikai szekciói a következő témakörök köré szerveződtek: energia és klímaváltozás, felszín alatti vízkészletek elemzése és vízgazdálkodás, felszíni és felszín alatti vizek kölcsönhatása (ökohidrogeológia), felszín alatti vízminőség, karszt hidrogeológia, általános hidrogeológia és geotechnika. A kongresszust nyolc rövidkurzus előzte meg, a plenáris előadók pedig a hidrogeológia jelenleg ismert legkiválóbb személyiségei: John CHERRY, Allan FREEZE, Frank SCHWARTZ és TÓTH József voltak.

A kongresszuson résztvevő magyar delegáció tagjai: SZÜCS Péter, KOVÁCS Balázs, MADARÁSZ Tamás, ZÁKÁNYI Balázs (Miskolci Egyetem), SZANYI János (Szegedi Egyetem), MÁDLNÉ SZÓNYI Judit, CZAUNER Brigitta, ERŐSS Anita, SIMON Szilvia (ELTE), továbbá DEÁK József (GWIS Kft) voltak. TÓTH József professzor mellett az Albertai Egyetemen Tóth Ösztöndíjjal PhD tanulmányokat folytató DÉRI-TAKÁCS Judit és MSc szinten hidrogeológiát tanuló LENGYEL Tibor is képviselték a magyar szakembereket.

A rendezvénynek több hazai vonatkozású eseménye is volt. A Hidrogeológusok Nemzetközi Szövetsége a kongresszus előtt benyújtotta le a vezetőség újraválasztását. A választás eredményeként az IAH Council nyugat- és közép-európai alelnöke Szócs Teodóra lett. A Társaság elnökévé Ken HOWARD-ot (Kanada) választotta.

Második örömteli esemény, hogy TÓTH József professzornak, tevékenysége elismeréseképpen „Honorary Membership”-et adományozott az IAH elnöksége, melyhez ezúton is gratulálunk! A Kongresszuson hagyományosan átadásra került a legjobb kanadai hallgatói munkának szóló Tóth Award. Idén LENGYEL Tibort is díjazta az IAH alelnöke által összehívott bizottság.

Végezetül, szakmai szempontból kiemelt jelentőségű a hír, hogy az IAH keretein belül 2011-ben magyar közreműködéssel alapított Regional Groundwater Flow Commission (RGFC) a kongresszus

igen eredményes szekcióját tudhatja maga mögött. A több mint, 120 főt számláló tagság TÓTH József professzort alelnökké, MÁDLNÉ SZÓNYI Juditot pedig elnökévé választotta. A Co-Chair pozícióra egy kínai és egy mexikói professzor került megválasztásra. A Bizottság megtartotta alakuló ülését Niagara Falls-ban.

Az IAH idei eseménynaptárában két magyar szervezésű rendezvény is szerepel:

— 2013. május 8-10. Mórahalom: Geothermal Applications and Specialities in Groundwater Flow and Resources. IAH Central European Groundwater Conference 2013. A Konferencia szervezői az IAH Magyar Nemzeti Tagozata, a Szegedi Tudományegyetem és a Magyarhoni Földtani Társulat

— 2013. szeptember 2–7. Budapest: International Symposium on Hierarchical Flow Systems in Karst Regions. A Szimpózium szervezői az IAH Commission for RGF and Karst, Karst Hydrogeology and Speleogenesis Commission of IUS. A Szimpózium megszervezését a Magyar Karszt és Barlangkutató Társulat és a Magyarhoni Földtani Társulat támogatja.

MÁDLNÉ SZÓNYI Judit

Elindult a KÚTFŐ projekt

„A Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Karának felszín alatti vizekhez kapcsolódó nemzetközi kutatási potenciáljának fejlesztése célzott alap kutatási feladatok támogatása által” nevű projekt célja, hogy a Miskolci Egyetem Környezetgazdálkodási Intézetében több évtizede kialakított felszín alatti vizekhez kapcsolódó kompetenciáit és kutatási potenciált hazai és nemzetközi kutatóhelyekkel és piaci szereplőkkel együttműködve fejlesszük tovább, javítva ezzel a kutatóhely nemzetközi megítélését és kutatóinak nemzetközi láthatóságát úgy, hogy közben az Észak-magyarországi régió munkaerő piaci helyzetét javítjuk és a felszín alatti vízkészleteinek fenntartható gazdálkodását is elősegítjük. A projekt céljai:

— A kutatási potenciál fejlesztése a Miskolci Egyetem Hidrogeológiai-Ménökeológiai Intézeti Tanszékéhez kapcsolódó kari kompetenciákkal kiegészítve és a partner intézmények kutatóinak bevonásával.

— Kutatói utánpótlásnevelés: PhD hallgatókat, predoktorok és posztdoktorok (fiatal kutatók) alkalmazása a kutatói teamekben, ezzel jól képzett fiatal kutatókat tartunk a régióban (hozunk a régióba!)

— A Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Karának FP8-as pályázati esélyeinek növelése nemzetközi kutatói hálózatok bővítése által

— Új kutatás-, és tudásmenedzsment modell felépítése a projekt által érintett szakterületen a kutatóhely és vállalkozások együttműködésének katalizálása céljából.

A kutatási feladatokat az Észak-magyarországi régió specifikumaiból kiindulva az alábbi 5 kutatási modulban foglaltuk össze:

1. Ásvány-, gyógy- és hévízkészletek feltárását és hasznosítását szolgáló komplex vízföldtani kutatások az Észak-magyarországi régióban.

2. Hideg és meleg karsztvíztestek kapcsolatrendszerének jobb megismerését és védelmét célzó kutatások.

3. A bányászati tevékenységek felszín alatti vízkészletek mennyiségére és minőségére gyakorolt hatásának vizsgálata.

4. Speciális szennyezőanyagok/szennyezések felszín alatti transzportfolyamatainak pontosabb és megbízhatóbb megismerését segítő kutatások

5. Szükséges időjárási viszonyok hatása a felszín alatti vízkészletek utánpótlódására, illetve a felszín alatti vízforgalomra

A projekt szakmai vezetője SZÜCS Péter egyetemi tanár, az adminisztratív vezetésért Madarász Tamás egyetemi docens projektmenedzser felel. Az alap kutatás jellegéből adódóan a projekt megvalósítása során több olyan szakmai kérdés, döntéshelyzet kerülhet elő, ami a kutatás folytatásának irányait és sikerét érinti. Ezeknek a kérdéseknek a véleményezésére — és a projekt szakmai felügyeletének ellátására — egy Szakmai Tanácsadó Testületet hozunk létre, amelynek felkért tagjai: MÁDLNÉ SZÓNYI Judit, egyetemi docens, ELTE; SZANYI János egyetemi docens Szegedi Tudományegyetem; VANCSURA Miklós, a Magyar Fürdőszövetség elnöke; GILYÉN Elemér, Magyar Mérnöki Kamara Környezetvédelmi Tagozatának elnöke és PERGER László, főosztályvezető, Nemzeti Környezetügyi Intézetből. Az egyes kutatási témacsoportok (modulok) szakmai vezetését SZÜCS Péter, KOVÁCS Balázs, LÉNÁRT László és MADARÁSZ Tamás vezető oktatók végzik.

Célkitűzésünk, hogy minél nagyobb számban vonjunk be fiatal kutatókat a kutató csapatokba. BSc és MSc hallgatók bevonása mellett, PhD hallgatók, predoktorok és posztdoktor kutatók is részt vesznek a kutatásban.

Bár a Miskolci Egyetem önállóan nyújtotta be pályázatát, de már a célrendszer meghatározásakor is több hazai és nemzetközi együttműködő partnert/személyt nevesített közreműködőként. Az együttműködések egy része — készülve a Horizont 2020 tervezési időszak felhívásaira — a nemzetközi hálózatosodás tudatos erősítését szolgálja, másik csoportja az ipari kapcsolatokat és K+F-együttműködések erősíti. A projekt tudatos kapcsolatot épít hatósági szereplőkkel is, mivel néhány tématerületen számítunk olyan eredményekre, amik szakterületi jogi és hatósági kérdésekre is hatással lehetnek. A pályázat megvalósítására létrehozott partnerség a kutatáshoz szükséges teljes szakmai kompetenciát lefedti. A kitűzött feladatok egy részét (a fejlesztések összértékének 13%-a) a partnerségbe bevont szakértők vagy alvállalkozók útján fogjuk megvalósítani, akik egyes részfeladatokhoz kapcsolódó célzott K+F tevékenységet végeznek majd, illetve terepi, laboratóriumi mérések, szakmai szolgáltatások kivitelezését vállalják.

A projekt legfontosabb adatai: TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0049, kedvezményezett: Miskolci Egyetem, megítélt támogatás: 476 902 260 Ft, a támogatás mértéke: 100%, időtartam: 28 hónap (2012. 10. 01. – 2015. 01. 31.)

SZÜCS Péter

Személyi hírek

Az MFT szervezeti egységeinek vezetősége 2012–2015 időszakra

Területi szervezetek

Alföldi Területi Szervezet

Elnök: KISS Balázs

Titkár: KOVÁCS Gábor

Vezetőségi tagok: GEIGER János, KISS Károly, M. TÓTH Tivadar, NAGY Ágnes, RÓZSA Péter

Budapesti Területi Szervezet – Általános Földtani Szakosztály

Elnök: KERCSMÁR Zsolt

Titkár: SEBE Krisztina

Vezetőségi tagok: BUDAI Tamás, CSILLAG Gábor, FODOR László

Dél-Dunántúli Területi Szervezet

A vezetőség választás nem történt meg. Az előző időszak vezetősége:

Elnök: HORVÁTH Zsolt

Titkár: BODORKÓS Zsolt

Vezetőségi tagok: BARABÁS András, CHIKÁN Géza, CSICSÁK József, FEDOR Ferenc, HÁMOS Gábor, GOMBOR László, SEBE Krisztina, KRAFT János, SZEDERKÉNYI Tibor, KASZÁS Ferenc, MÁTHÉ Zoltán, SÜTŐ Zoltánné

Észak-Magyarországi Területi Szervezet

Elnök: LESS György

Titkár: KERTÉSZ Botond

Vezetőségi tagok: FÖLDESSY János, DEÁK János, MÁDAI Ferenc, NÉMETH Norbert, PRAKALVI Péter

Közép és Észak-Dunántúli Területi Szervezet

Elnök: FUTÓ János

Titkár: RAUCSIK Béla

Vezetőségi tagok: FÜLE László, KNAUER József, KNEIFEL Ferenc, KORBÉLY Barnabás, SZÓTS András, VÍGH Tamás

Szakosztályok

Agyagásványtani Szakosztály

Elnök: DÓDONY István

Titkár: KÓNYA Péter

Vezetőségi tagok: KOVÁCSNÉ KIS Viktória, KRISTÓF János, NÉMETH Tibor, RAUCSIK Béla, SZENDREI Géza, TOMBÁCZ Etelka, VICZIÁN István

Általános Földtani Szakosztály - Budapesti Területi Szervezet

I. a területi szervezetnél

Ásványtan-geokémiai Szakosztály

Elnök: SZAKÁLL Sándor

Titkár: CORA Ildiko

Vezetőségi tagok: DÓDONY István, PAPP Gábor, PÓSFALVI Mihály, SZABÓ Csaba, WEISZBURG Tamás

Póttagok: BAJNÓCZI Bernadett, M. TÓTH Tivadar

Geomatikai és Számítástechnikai Szakosztály

Elnök: GEIGER János

Titkár: KOVÁCS József

Vezetőségi tagok: FÜST Antal, M. TÓTH Tivadar, SZANYI János, UNGER Zoltán, ZAHUCZKI Péter

Mérnökgeológiai és Környezetföldtani Szakosztály

Elnök: TÖRÖK Ákos

Titkár: GÖRÖG Péter

Vezetőségi tagok: CSERNY Tibor, GÁLOS Miklós, KLEB Béla, KUTI László, KÜRTI István, PAÁL Tamás, PUZDER Tamás, SCHAREK Péter, VAMOS Mariann

Oktatási és Közművelődési Szakosztály:

Elnök: HARTAI Éva

Titkár: NÉMETH Norbert

Vezetőségi tagok: BARCZI Attila, BREZSNYÁNSZKY Károly, DÁVID Árpád, FÖZY István, KOVÁCS János, PÁL MOLNÁR Elemér, RÓZSA Péter, TÖRÖK Ákos, WEISZBURG Tamás

Őslénytani- Rétegtani Szakosztály:

Elnök: DULAI Alfréd

Titkár: ÓSI Attila

Vezetőségi tagok: FÖZY István, GALÁCZ András, HABLÓ Lilla, PÁLFY József, VÖRÖS Attila

Tudománytörténeti Szakosztály:

Elnök: TÓTH Álmos

Titkár: PAPP Péter

Vezetőségi tagok: BREZSNYÁNSZKY Károly, DOBOS Irma, HÁLA József, KÁKAY SZABÓ Orsolya, KECSKEMÉTI Tibor, PÓKA Teréz, TÓTH Béla, VICZIÁN István, VITÁLIS György, ZSADÁNYI Éva.

Köszönetnyilvánítás

2012. évben Társulatunkat 56 fő támogatta adományával, és ezzel nagymértékben hozzájárultak Társulatunk gazdasági helyzetének stabilizálásához, illetve biztosították zavartalan szakmai és szervező munkánkat.

Támogatóink széles köre bizonyította, hogy az áldozatokra is képes tagság szívén viseli nagy múltú szakmai szervezetünk sorsát és egyetért az elnökség azon törekvésével, hogy a spirituális talapzat megszilárdítása és ápolása mellett az anyagi biztonságunk növelése is elengedhetetlen feladat. Támogatóink:

ÁRKAI Péter, BAKSA Csaba, CSERNY Tibor, CSICSELY György, CSONTOS László, DANK Viktor, DUNKL István, FODOR Béla, FÖLDESSY János, GOMBOR László, GRESCHIK Gyula, HAAS János, HALMAI János, HÁMOR Tamás, JUHÁSZ Árpád, KECSKEMÉTI Tibor, KLEB Béla, KNAUER József, KOMLÓSSY György, LEMBERKOVICS Viktor, MÁDLNÉ SZÖNYI Judit, NEMECZ Ernő, NUSSZER András, PAPP Ferencné, PÓSFAL Mihály, RÉVÉSZ István, SCHAREK Péterné és férje, SZEDERKÉNYI Tibor, TÓTH Álmos, VITÁLIS György, VÖRÖS Attila, WANEK Ferenc

Ezúton is hálásan köszönjük mindazok támogatását, akik hozzájárultak nevük feltüntetéséhez, és azoknak is, akik az anonimitást választották!

BAKSA Csaba

Az MFT elnökségének javaslatára a Választmány jóváhagyásával SZTANÓ Orsolyát a 2013. évtől a Földtani Közlöny főszerkesztő helyettesévé választották.

Gyász hírek

Fájdalommal tudatjuk, hogy Dr. NAGY Lászlóné, Dr. KOVÁCS Eszter (Dr. NAGY Eszter) tiszteleti tagunk 98 éves korában, 2012. november 12-én elhunyt.

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy Dr. KERTÉSZ Pál gyémánt-diplomás mérnök, a műszaki tudomány kandidátusa, ny. egyetemi docens 2012. december 7-én életének 85. évében szerettei körében csendesen elaludt.

Szomorúan tudatjuk, hogy Dr. MARTON Lajos okl. mérnök, hidrológus, műsz. tud. kandidátusa 2012. december 8-án, életének 86. évében elhunyt.

Szomorúan tudatjuk, hogy Dr. RÉVÉSZ István geológus, a Magyarhoni Földtani Társulat Tiszteleti tagja, 2013. január 24-én elhunyt. Hosszú időn keresztül titkára, majd elnöke volt az Alföldi Területi Szervezetnek.

Emlékük szívünkben és munkáinkban tovább él!

Könyvismertetés

VITÁLIS István: A szén keletkezése és Kárpát-medencei előfordulásai

Bányászattörténeti Kutatások Alapítvány, Rudabánya, 2012.

VITÁLIS István 1942-ben megírta az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület felkérésére a Szénbányászat c. munkájának első kötetét, de a háború miatt a kiadás elmaradt. A kötet a Kárpát-medencének azt a részét is magába foglalta, amely a bécsi döntés során visszakerült hazánkhoz. A későbbi társadalmi és gazdasági időszak sokáig nem volt alkalmas a nyomdakész monográfia kiadására. VITÁLIS György, a professzor unokája a kéziratot megtalálta és szükségesnek tartotta a mű megőrzését, amelynek kiadását a Bányászattörténeti Kutatások Alapítványa vállalta.

Az eredeti szövegen semmilyen változtatást nem végzett sem a szerkesztő, sem a nyomda részben a szerző iránti tiszteletből, részben az eredeti nyelvi fordulatok megtartása érdekében.

A hat fő fejezetből álló munka első fejezete a szén keletkezésével foglalkozik. Ezt a lelőhelyek részletes bemutatása követi.

A tőzeg, vagy akkor még turfának is nevezett képződmény bemutatását a Hansággal indítja a szerző. A 0,1–2 m vastagságú telep 200 millió m³ tőzeget tárolt. Megtudhattuk, hogy már 1840-ben kísérleteztek a termeléssel, majd kiszáritás után fűtésre, állatok almozására is használták. A Balaton környékén is számos tőzegtelepről tesz említést mind az északi, mind a déli oldalon. A Tiszántúl négy nagy előfordulása közül a Nagy-Sárrét ekkor már mezőgazdasági művelés alatt állt, a Körös-Sárrét (Kis-Sárrét) és az Ecsedi-láp kiegészült a beregi Szernye-mocsár és az Oláh-csertész közeli tőzegteleppel. A visszakerült erdélyi területen 5 hely közül talán a legérdekesebb a Tusnádfürdő közeli Mohás-tó tiszta mohatőzege. Az akkori Magyarország összes tőzegkészlete 800 millió m³-t tett ki.

A harmadik fejezet a barnaszén-előfordulásokat tárgyalja és keletkezését, közetalkotóit a színtől az összetételig felvázolja. A telepek leírását, az előfordulásokat földtani koronként veszi számba és az előfordulási hely leírása után a széntelep minőségi és mennyiségi jellemzőit ismerteti. Esetenként még feltárára kerülő készletre is kapunk utalást.

A negyedik fejezet a feketeszen-előfordulásokkal foglalkozik. Az itt ismertetett lelőhelyek széntelepei mind a jura időszakban képződtek.

Az ötödik fejezet az idősebb kőszén-előfordulásokat tárgyalja. Ezt a részt a karbon időszak bemutatásával, annak növényvilágával indítja a szerző, rámutatva azokra az éghajlati és légköri viszonyokra is, amelyek elősegítették a nagy kiterjedésű, különleges kőszén képződését. Mind e mellett felsorolja a világ legnagyobb karbon időszerű kőszéntelepeit és néhány kárpát-medencéit is: főként Erdélyben, a Máramarosi-havasokban és a Zempléni-szigethegységben.

A hatodik fejezet az 1942. évi adatok szerinti szénvagyon ismerteti. Ehhez PAPP Károly 1913., ZSIGMONDY Árpád 1914. évi becslését, illetve számítást is felhasználta a szerző, majd VIZER Vilmos 1920. és VADÁSZ Elemér 1925. évi adatát említi a megmaradt ország szénkészleténél. Ezek után javaslatot tesz a szénkészlet gyarapítására (Mátraalja, Borsod), majd felsorolja azokat a helyeket, ahol már jelentős eredmények születtek (Mátraverebély, Várpalota, Bakony, Vértes, Gerecse, Pilis, Budai-hegység). Ezután táblázatban foglalja össze mindazon lelőhelyeket, ahol a szénvagyon 970 millió tonnával gyarapodott 1920 és 1942 között, a másik kimutatás az erdélyi és a kárpátaljai területet is figyelembe véve medencénként ismerteti a teljes akkori szénkészletet, az összesen 1492 millió tonnát.

A monográfia befejező része 1913-tól több év termelési adatát sorakoztatja fel és részletesen elemzi a bécsi döntések hatását és ezek nyomán a széntermelés fokozását.

A monográfia áttanulmányozása után megállapíthatjuk, hogy egy olyan értékes munkát kaptunk kézhez, amelynek valóban 70 évvel ezelőtt kellett volna a nyomdából kikerülnie. Felmérhetetlen segítség lett volna többek között az 1954-ben megalakult ipari geológiai szolgálatnak a további kutatások megvalósításához. Az értékes munka kiadásáért köszönet illeti VITÁLIS Györgyöt, a kifogástalan szerkesztésért pedig HADOBÁS Sándort.

A kiadvány az Országos Széchényi Könyvtár által működtetett Magyar Elektronikus Könyvtár állományában is megtalálható (<http://mek.oszk.hu/11000/11026/11026.pdf>).

DOBOS Irma